

Post 14 Hjellen og det egentlige Hjellevannet

To vannspeil med 5 meters høydeforskjell. Veien over Eidet mellom dem heter Broene, og her kan man bokstavelig talt se forklaringen. Hjellebrygga og oppbygd kant langs vannet er på plass
 Flyfoto: (fra 1950-tallet)
 Unions bildarkiv

Fra ei ny, flott og nyttig bok tillater vi oss å sakse følgende:
 (Vannveien inn i Telemark - Norsjø Telemarkskanalen 150 år

Utgiver: Telemarkskanalen FKF www.telemarkskanalen.no

Redaktør og forfatter: Ole Bjørn Ulsnæs, Fotograf Inge Fjeldalen, Medforfatter: Nina E. Evensen)

”Rett etter at kanalen åpnet, var det dårlig med brygger for kanalbåtene. Ganske snart ble det klart at bryggeforholda måtte bedres for den raskt voksende

... Hjellevannet rundt ...

dampskipstrafikken til Telemark. Strengt tatt var ikke bryggekapasiteten kanalens problem, men kanalstyret engasjerte seg likevel i spørsmålet. Den første skikkelige kanalbrygga lå nord på Smieøya. Her ble det også bygd et ekspedisjonshus og en varehall, som betjente kanaltrafikken i mange år: I 1892 ble det anlagt en flytebrygge på vestsiden av øya.

Mot slutten av hundreåret var trafikken blitt så stor at behovet for økt bryggekapasitet ble tydelig. I kanalens første hele driftsår (1862) gikk rett under to tusen fartøy - båter, dampskip, seilskip og føringsprammer - gjennom Løveid sluser: I 1899 var trafikken mer enn fordoblet.

I januar 1889 besluttet kanalens styret å forsøke å skaffe en egnet tomt ved Hjellevannet - nær utseilingen fra slusene. Arbeidsdepartementet bestemte at spørsmålet måtte legges fram for Skiens formannskap og Bratsberg amtsting. Amtstingets veikomiteé behandlet saken året etter: Resultatet ble en anbefaling om å oppføre en dampskipsbrygge langs Hjellegata - på den andre siden av vannet for sluseanlegget.

Losjhus og skjenkestuer

På den tiden lå Hjellegata lenger inne enn i dag. Mellom Hjellevannet og den gamle Hjellegata lå småhusa tett i tett. Her bodde det for det meste arbeidere, de fleste var ansatt i Fløtningen. Utslagsvannet fra boligene og avrenning fra kloakk rant rett ut i Hjellevannet. Der henta innbyggerne vannet de trengte til matlaging, klesvask og kroppsvask.

Fra gammelt av leide telebøndene seg inn i Hjellen når de kom til byen for å handle. Bjerks enke, Falkums enke og Ditlefsens enke var kjente losjhus i området. På den korte strekningen lå det også fem utskjenkningssteder for brennevin. Gulvene i skjenkelokalene ble strødd med sagmugg, «som om kvelden av gjestene blev dekorert med brune rosetter, når de efter endt arbeidstid stakk innom og tok sig en dram eller to.»

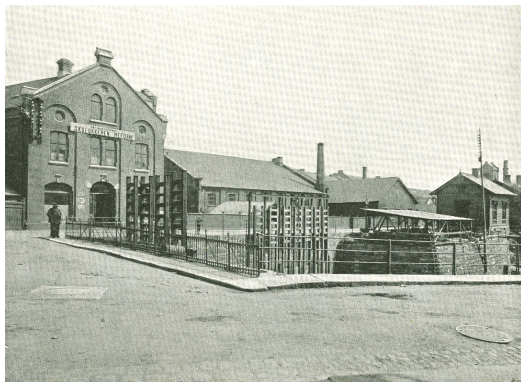

”Telemarkbåtene har langt på vei utspilt sin rolle som rutebåter og fraktfartøyer sett i forhold til de 150 foregående åra. Nå er det turistbåter og noe nyttetraffikk på Telemarksbrygga som i sin tid var start-, ende- og hovedstasjon for trafikken på Telemarksvassdraget” Foto: TAU

I 1854 gjorde en storbrann det enklere å bygge kanalanlegget i Langefoss. 7. og 8. august i 1886 ble Skien nok en gang herjet av brann. Størsteparten av sentrum - også bygningene i Hjellen - ble lagt i aske. Denne gangen ryddet brannkatastrofen plass for brygganlegget.”

... Hjellevannet rundt ...

"Hjellen var tettbygd og trang før brannen i 1886. Kontrasten til det nye Hjellen som vokste fram i åra etter brannen, var stor: Gata langs vannet var anlagt med europeiske forbilder: Nedre Hjellegate ble det skiensfolk med stolthet kalte «en boulevard etter våre forhold.» "...

Laugstol Bruk med tresliperi , elektrisitetsverk og kontorer er vekk. Coward Jernvareforretning opphørte også for mange år siden og bygget ble revet. Nå dekker kjøpesenteret Arkaden ca halvparten av Eidet. Foto fra AL Coll, Skienfjordens Industri.

Dette kan ha hendt. En fortelling meget fritt gjengitt etter og inspirert av Erling Svenkerud. (Han var en forteller av "Guds nåde", ref. boka hans: **"Byglimt fra Skien"** – Svenkerud forteller med skråblikk fra hendelser og personer i Skien opp gjennom 1900-tallet)

Selv om Hjellegata var blitt elegant, var og er likevel menneskene fortsatt kun mennesker. Ikke alle borgerne holdt stilen hel tiden, - som for eksempel den sterkt beduggede mannen som i en sen nattetime etter frierferd gikk hjemover fra Hjellen. Kommet nesten opp til Telemarksgate, tråkket han uheldigvis feil og datt med et plask i vannet. Han kavet panisk i veg da han merket at strømmen dro han mot Bollefoss som den gang hadde fått

sitt mørke avløp under Broene og bygga i retning Bryggevatnet.

I sin dødsangst lovet han Vår Herre å vende om dersom han ble berget ut av knipa i Lillehelvete. Men, strømmen førte ham videre gjennom rusk og rask i vannet mot fossen. Bønnhørt? Han stoppet i hvert fall mot et jerngitter som stod foran utløpet og kunne dermed noe fortumlet og skjelven klatre opp på veien – Mannen berget altså sitt liv. Det er jo ikke alle som med sikkerhet kan påstod at man er blitt frelst i Lillehelvete.

Utvikling

Det er sprengt og tatt ut en god del steinmasse i skråningen bak husa syd i Hjellen. "Hylla" er dermed blitt dypere enn før for å gi plass til større bygg. Vi har her på grunn av utsprengninger fått en bratt fjellvegg vendt mot øst. En profil i terrenget som kan se ut som om den har dreiet 180° i forhold til det geologien i vår by skulle tilsa. Brattkantene i kalkfjellet vender jo ellers mot vest.

Byutviklingen går sin gang. På ny foregår det boligbygging i Hjellen og på Klosterøya. Det gjelder etter mitt syn å oppnå godt fotfeste i det som var, om vi i fellesskap skal kunne trå støtt inn i framtida. Noe kunnskap om byens historie og fremvekst er en forutsetning om forvaltningen av våre ressurser skal kunne bli veloverveid og god.

Restene av "Nedre Hjellegate Boulevard". Etter bybrannen i 1886 ble her bygget vakre murgårder i "beaux arts" stil – en flott promenade langs Hjellevannet. I dag fortøner husrekka her seg mer som en ujevn tanngard. Foto TAU

... Hjellevannet rundt ...

I 1911 stod
Telemarksbrygga i
Hjellen ferdig. Brygga
ble imidlertid tatt i bruk
ca 1900. Foto TAU

Vi er nå kommet fram til Laugstolparken der vi startet vår vandring rundt vannet. Lillehelvete er som vi vet, fylt igjen. Nå er det ikke lenger farlig å parkere på stedet – hvis vi har husket å betale parkeringsavgiften da!

Epilog:

FOLKEHELSE

Foto: TAU

Fra Laugstolparken: Skolene i Skien går i samlet flokk ut til Bakkestranda for å være med på avdukningen av "Rottejomfruen". Dette er fremtidens generasjoner som, store og små, vil kunne finne glede og trivsel gjennom livet i å rusle rundt Hjellevannet – trim og rekreasjon!

... Hjellevannet rundt ...